

‘Een wonderschone morgen, mevrouw Veldman.’

Haar stem slaat als een kanonskogel mijn kamer binnen. Twee klompen klossen luid over de vloer. Ze heeft een luchtje op, een penetrant goedkoop luchtje, waarschijnlijk van haar man gekregen. Mannen van vandaag weten niet meer hoe ze een vrouw moeten behagen. Goedkope luchtjes, verlepte chrysanten, sieraden die na drie dagen groen uitslaan, veel meer hebben ze niet te bieden en veel meer hebben die meiden ook niet nodig.

Als ze de gordijnen met een onbeheerste ruk heeft opgetrokken, buigt ze zich over mij heen. Hoofdzuster Melissa, alleen haar dwingende blik is al voldoende om uit bed te springen en de benen te nemen. Maar de jaren dat ik uit bedden sprong en de benen nam liggen ver achter mij.

‘Heb je goed geslapen, Louise?’ brult ze mij toe, alsof ik doof en seniel ben. Dat heeft de dokter ooit in mijn medisch dossier geschreven. Dokters schrijven veel in medisch dossiers: pertinente waarheden, veronderstelde waarheden, uit de lucht gegrepen waarheden. Die laatste categorie schijnt steeds vaker op te duiken, vooral in dossiers van dokters die beter violist of groenteboer hadden kunnen worden.

Ik kijk naar Melissa’s ogen, grijsblauw, als de hemel voor een daverende onweersbui. ‘In 1928 heb ik goed geslapen,’ antwoord ik. ‘Maurice Ravel componeerde zijn *Bolero*, de Graf Zeppelin maakte zijn eerste vlucht en ik sliep als een roos.’

Melissa grijnst. Haar tanden zijn geel en kort. Te veel snoep en te weinig zuivel, daar lopen er meer van rond hier.

Met een venijnig kneepje in mijn wang bezegelt ze het einde

van de nacht, het einde van de duisternis waarin we voor een paar uurtjes verlost zijn van het tumult van alledag.

Verdwijnen doet men het beste in kleine ruimtes: kleerkasten, berghokken, wijnkelders, boomhutten. Mijn verdwijnrimte is mijn kamer. Een schamele praktisch ingerichte woning van vierenhalf bij vijf meter, waar ik op mijn gemak kan werken aan mijn definitieve verdwijning.

Toen ik in het tehuis kwam wonen, een jaar of zeven geleden, hadden ze me in een kamer met drie medepatiënten geplaatst. 'Dat is de gebruikelijke procedure voor nieuwkomers,' verklaarde de directrice. 'Alleen als u te veel overlast veroorzaakt, verplaatsen we u naar een eigen kamer.'

Die overlast heb ik veroorzaakt, sneller dan men had verwacht. Nadat ik twee dagen en nachten had geschreeuwd, besloot men de procedure, die gedetailleerd in het huisreglement staat beschreven, te bekorten en kreeg ik mijn eigen kamer. In die kamer heb ik nog een paar keer geschreeuwd, niet om mijn mentale aftakeling te overdrijven, zoals ik eerder had gedaan, maar om het personeel de indruk te geven dat ze juist hadden gehandeld.

De pillen die ik kreeg om te kalmeren, hield ik net zolang in mijn mond tot de zuster was vertrokken en ik ze ongezien door het toilet kon spoelen. Later werden de pillen vervangen door een drankje, en weer later werd het drankje geschrapt. Nu slik ik alleen nog een slaapmiddel, voor tumultloze nachten en dromen die bij het ontwaken meestal zijn verdwenen.

Melissa trekt het dekbed van mij af. Hoewel ik een nachthemd draag, sla ik onbewust mijn handen voor mijn borsten en kruis. Oude gewoontes leer je niet zo snel af. Er zijn momenten geweest waarop ik ze probeerde af te leren, maar na een paar vruchteloze pogingen besloot ik mijn gewoontes te accepteren.

Gevaar ligt altijd en overal op de loer. Maanden kan het zich schuilhouden, in struiken, bomen, huizen, tot je waakzaamheid verslapt en het je bij de keel grijpt. Dan weet je dat je onnozelen hebt gehandeld en je je oude gewoontes, hoe kinderlijk en onschuldig ook, nooit kunt afleren.

‘Eens kijken wat het poepmannetje vannacht heeft achtergelaten,’ zegt Melissa, terwijl ze mijn nachthemd een eindje opschort en de plakkers van mijn luier lostrekt.

Ik wil haar handen wegduwen, maar het is te laat. De luier valt open, ik knijp mijn ogen dicht. Zodra het gevaar heeft toegeslagen, moet je even tot jezelf komen, de eerste schrik verwerken. Vervolgens kun je je overgeven aan de situatie, in dit geval de kille hand van Melissa die de vochtige luier onder mijn gat vandaan trekt. ‘Geen grote boodschap, Louise? Dat is al de derde dag op rij, daar moet ik melding van maken.’

Meldingen maken, dat doen ze hier graag. Van elke onbenulligheid die in het tehuis plaatsvindt, wordt direct melding gemaakt. Vervolgens gebeurt er niets. De meldingen verdwijnen in een boek, het boek verdwijnt in een kast en men gaat over tot de orde van de dag.

‘Koude handen heb je,’ zeg ik. ‘Steek die voortaan in een teil warm water voordat je mij komt aftuigen.’

Melissa is mild vandaag. Ze glimlacht en stopt de luier in een wit plastic emmertje met een deksel erop. Alle ochtendzusters hebben zo’n emmertje bij zich om onze bevulde luiers in te doen. Van de inhoud wordt uiteraard melding gemaakt, strikt en gedetailleerd.

‘Ik zal een middeltje voor je regelen,’ roept Melissa, die de emmer op de vloer heeft gezet en haar handen aan haar schort afveegt. ‘Een middeltje om te poepen en een middeltje voor je grote mond.’

Die grote mond van mij zal dadelijk ook wel in een boek verdwijnen. Van grote monden zijn ze hier niet gediend. Je mag

van alles hebben: de griep, steenpuisten, suikertenen, winde-
righeid op verkeerde momenten, maar een grote mond is niet
toegestaan.

‘Zorg dan dat je geen koude handen hebt, Melissa. Koude han-
den doen me aan de dood denken, en ik wil niet aan de dood
denken, voorlopig nog niet.’

Opnieuw krijg ik een kneepje in mijn wang. ‘Je bent een klein
krengetje, Louise. Ik zal het door de vingers zien.’

‘En het middeltje?’

‘Ook het middeltje.’

Eenmaal in een kleine ruimte is verdwijnen een kwestie van
tijd. Veel meer dan wat toewijding en geduld heb je niet nodig
om het volk om je heen de illusie te geven dat je weg bent, dat je
bent vertrokken naar een oord waar niemand je meer kan be-
reiken.

Het verbreken van de communicatie is van groot belang.
Communicatie is wat ons met elkaar verbindt. Wie communi-
ceert bestaat en zal nooit in de buurt komen van het verdwij-
nen.

Zo is mijn doofheid ontstaan, mijn vermeende doofheid.
Door niet langer of warrig te reageren op wat de mensen uit-
kraamden, werd mijn vermogen om te communiceren grondig
verstoord.

De meesten hadden het snel begrepen. ‘Louise is doof,’ zeiden
ze tegen elkaar, ‘wat wil je op die leeftijd.’ Een enkeling negeer-
de die vaststelling en bleef onvermoeibaar tegen mij aan pra-
ten. ‘U ziet er keurig uit, mevrouw. Komt u uit een rijk gezin?
Rijke mensen zien er altijd keurig uit.’

Die kwakende monsters kun je het beste negeren, dan drui-
pen ze vroeg of laat vanzelf af. Mocht dit niet het geval zijn, is
slaan de beste oplossing. Een flinke mep is doorgaans voldoende,
al moet ik bekennen dat ik me wel eens heb laten gaan. Ooit

was er een man die de hele dag aan mijn hoofd zanikte, hij achtervolgde me zelfs door de gangen van het tehuis en ging op de vloer voor de wc zitten wanneer ik me schuilhield in een hokje. Hem heb ik ernstig toegetakeld, buiten het zicht van derden uiteraard, anders zou er melding van worden gemaakt.

Dementerende is de tweede en tevens laatste stap in het verstoren van de communicatie. Als er voortdurend wartaal uit je mond komt, houden ze het gauw voor gezien. Met een dement mens, dat nog doof is bovendien, is het lastig babbelen. Toen ik dat stadium had bereikt en iedereen mij negeerde, kon ik me met een gerust hart terugtrekken in de kamer die ik schreeuwend had veroverd en nooit meer zal afstaan.

Op een orthopedisch krukje in de badkamer word ik gewassen. Melissa kan ook lief zijn als het moet, vooral met een spons in haar hand en de patiënt naakt en weerloos op een kruk. Ze weet dat ik me niet op mijn gemak voel, dat ik me schaam voor mijn littekens en rimpels. Daarom doet ze haar best om de vernedering zo prettig mogelijk te laten verlopen.

‘Hebben ze je haar al gewassen, Louise?’

‘Twee keer, mijn haar is twee keer gewassen deze week.’

‘Dan slaan we het vandaag maar over, het ziet er nog goed uit.’

Met een warme waterstraal spoelt ze het schuim van mijn lijf. Dat is het beste deel van de wasbeurt, het enige deel waar ik naar uitkijk. Heel even voel ik me weer het kind in de wastobbe. Mama giet een emmer water over mijn hoofd en mijn oudere broers en zussen staan verveeld op hun beurt te wachten.

Afdrogen en aankleden kan ik zelf. Ik zou alles zelf kunnen, maar te veel zelfstandigheid wekt argwaan. Voor je het weet verschepen ze je weer naar een vierpersoonskamer en kan het hele toneelstuk opnieuw beginnen.

Om kwart voor negen zit ik in vol ornaat in de rolstoel. Melis-

sa heeft mijn lange haar gevlochten en met een elastiekje afgebonden. Ze houdt ervan om mijn haar te doen, zegt ze. Ooit heeft ze een kappersopleiding gevolgd, maar mensen kleineren lag haar beter dan mensen plezieren.

Door de gang word ik naar de eetzaal gereden. Een wonder-schone dag staat op het punt te beginnen. Het zal een dag worden als alle andere, een dag met een kop en een staart, drie verantwoorde maaltijden en weer een stap dichterbij de verdwijning, die ik nu binnen afzienbare tijd zal bereiken.

2

Ik ben niet altijd zo geweest. Er was een tijd waarin ik niet de neiging had te verdwijnen. Mijn jaren met de jongen, of beter gezegd de jongen zelf, hielden mij af van het verdwijnen.

De zorg voor een kind roept bijzondere krachten op in een vrouw. Er is een leven voordat je een kind hebt gebaard en een leven daarna. Het leven ervoor bestaat voornamelijk uit het vervullen van je eigen verlangens. Af en toe is er ook tijd om verlangens van anderen te vervullen, verlangens waar je van walgt, verlangens waarmee je je brood verdient en verlangens waar je intens van geniet, omdat het vervullen van je eigen verlangens soms samenvloeit met het vervullen van die van anderen. Maar zulke momenten zijn schaars en uiteindelijk blijft het vervullen van je eigen verlangens veruit de belangrijkste drijfveer in je leven. Er zijn mensen die hun leven opgeven en zich geheel toewijden aan het dienen van anderen: daklozen, chronisch zieken, hongerige kinderen in arme landen, sekteleiders, walvis-sen. Tot die groep behoorde ik niet. Mijn leven stond volledig in het teken van mijzelf en het vervullen van alles wat mijn hartje begeerde. En begeren deed ik veel, ik was uitzonderlijk gulzig wanneer het om het voeden van mijn hartje ging. Met dezelfde

passie als een non die onafgebroken haar gebeden opzegt en haar knieën verslijt voor een kruisbeeld, vervulde ik de verlangens van mijn hart.

De komst van de jongen bracht echter een grote ommekeer teweeg. Al in mijn buik hoorde ik hem roepen en voelde ik mijn verlangens, waaraan ik zo gehecht was, langzaam maar zeker verdwijnen. Toen de geboorte zich aandiende, waren alle verlangens verdwenen en wist ik dat mijn leven nog maar om één persoon draaide: de jongen, mijn jongen.

Eigenlijk was ik te oud om een kind te baren. Onze huisarts, die mij op zijn behandeltafel had onderzocht, zei: 'Het is de overgang, mevrouw. Op uw leeftijd houdt de menstruatie op en kunt u geen kinderen meer krijgen.'

Opgelucht ging ik naar huis om me weer ongeremd op het vervullen van mijn verlangens te storten. Die woekerden nog altijd voort en eisten al mijn aandacht op. Maar drie dagen later, terwijl ik mijn verlangens in een theater vervulde, ervoer ik plotseling een vreemde beweging in mijn onderbuik. De voorstelling was net begonnen en ik durfde niet op te staan om met een rood hoofd naar het einde van de rij te lopen. Na een paar minuten, waarin ik nog tweemaal dezelfde beweging voelde, stond ik toch op en schuifelde ik haastig richting het gangpad. De boze blikken van de toeschouwers die voor mij moesten opstaan negeerde ik, en de grap die de conferencier op het podium maakte over mijn plotselinge vertrek ging langs mij heen.

In de toiletruimte hield ik mijn handen lang onder een koude waterstraal. Ik had het erg warm gekregen en hoopte op die manier wat af te koelen. Intussen keek ik in de spiegel boven de wastafel. Het was mijn gezicht dat ik zag, het gezicht dat ik steeds vaker zag naarmate ik ouder werd en meer tijd nodig had om het bij te werken. Maar ditmaal zag het er anders uit. Mijn

ogen, mijn wangen, mijn blik straalden iets uit wat ik direct herkende en wat me vervulde met angst en blijdschap. De huisarts had zich vergist, ik was niet in de overgang, ik was zwanger.

Diezelfde avond belde ik mijn man. Hij was veel onderweg en overnachtte in goedkope hotels. Op een briefje naast de telefoon lag een lijstje met de telefoonnummers van de hotels. Het tweede nummer was het juiste. Een Vlaamse dame verbond mij door en na veel ruis en gekraak hoorde ik de stem van mijn man. 'Is er iets gebeurd? Wat is er gebeurd?'

'Ik ben zwanger,' zei ik.

Mijn man viel stil. Ik hoorde zijn ademhaling, het kraken van een bed.

'Heb je me gehoord? Ik ben zwanger, we krijgen een kind.'

Weer volgde er een stilte, toen zei hij: 'Ik zet mijn bril op. Zonder bril ben ik nergens.' De bril ging op en mijn man ging recht op in bed zitten. Het was kwart voor tien, de volgende morgen moest hij weer vroeg op. 'Ben je bij de dokter geweest?'

'Maandag ben ik bij de dokter geweest. Hij zei dat ik in de overgang zat, maar vandaag voelde ik een kind bewegen. Het heeft al zes keer bewogen, drie keer in het theater, twee keer in de taxi en een keer thuis.'

'Was je naar het theater?'

'Wim Sonneveld. Hij maakte nog een grapje toen ik opstond en langs de mensen naar de uitgang liep.'

'Je kunt niet eeuwig naar theaters en filmzalen rennen, Louise. Het houdt een keer op.'

'Vandaag houdt het op.'

'Vandaag?'

'Ik krijg een kind, daar moet ik mij op voorbereiden.'

'Jij hebt je nog nooit op iets voorbereid.'

'Ben je niet blij?'

‘Op je uitstapjes naar theaters en filmzalen, daar bereid je je op voor. En het kopen van kleren en schoenen, die voorbereiding sla je geen dag over.’

Ik voelde mijn ogen vochtig worden. Mijn lichaam bereidde zich al voor op de komst van het kind, ik had geen tijd te verliezen. ‘Waarom ben je niet blij? Je wordt vader.’

‘Ik b n vader, ik heb twee volwassen dochters en twee kleinkinderen.’

Tranen rolden over mijn wangen. Ik pakte een zakdoek en droogde mijn ogen. ‘Maar ik niet,’ zei ik. ‘Ik heb geen kinderen.’

Mijn man zuchtte. Hij sloeg de deken van zich af en zette zijn voeten met een bons op de vloer. ‘Ik wil dat je morgen naar de dokter gaat.’

‘Dat was ik al van plan.’

‘Ik wil dat hij je goed onderzoekt.’

‘Daar zal ik op aandringen.’

‘We moeten zeker weten dat je zwanger bent.’

‘Zul je dan blij zijn, als ik het ben?’

‘Ja, dan zal ik blij zijn. Dan koop ik een fles jenever en een doos sigaren. De fles drink ik persoonlijk leeg, de sigaren deel ik uit aan de burens en alle winkeliers in de straat. De wereld zal weten dat ik een kind krijg, een man van vijfenvijftig met een haarstukje en een kind.’

De zwangerschap was zwaar. Ik was te mager, zei de dokter, mijn lichaam was niet in staat het kind te voeden. In de vijfde maand werd ik opgenomen in het ziekenhuis. Ik was uitgeput. Mijn maag verdroeg geen eten meer, de kracht was uit mijn lijf gevloeid en in mijn buik lag een kind te verhongeren.

Met kleine hapjes pap en een infuus hebben ze me in leven gehouden. Ik knapte op, voor zover je van opknappen kon spreken. De vrouw in het bed naast mij, die in haar laatste week zat en elk moment kon bevallen, gaf me een stukje chocola. ‘U heeft

hulp nodig,' zei ze, 'hulp van beneden en hulp van boven. Ik zal voor u bidden.'

Ik bedankte haar. De chocola viel goed en een beetje hulp van boven kon geen kwaad.

Na acht maanden kwamen de weeën. Mijn lichaam stootte het kind af. Ik moest het kwijt, anders zouden we er allebei aan onderdoor gaan.

'Kunt u persen?' vroeg de dokter.

'Bel mijn man,' riep ik. 'Laat iemand mijn man bellen.'

Een verpleegster legde een koud washandje op mijn voorhoofd. 'U moet persen, mevrouw,' zei ze. 'Als er een wee komt, moet u persen.'

Ik perste, twaalf uur lang. Mijn man was inmiddels gearriveerd en zat op een stoel voor het raam. Hij droeg zijn beste pak. Mijn man had veel dure pakken, maar voor deze gelegenheid had hij het pronkstuk aangetrokken. 'In dit pak ben ik getrouwd,' zei hij tussen twee weeën door. 'Voor mijn kind heb ik alles over.'

Niemand luisterde naar hem. Ik verloor bijna mijn bewustzijn, een nieuwe verpleegster sloeg op mijn wangen, de dokter had een tang gepakt en even later kwam het kind ter wereld.

'Een jongen,' riep een andere verpleegster, 'het is een jongen.'

Mijn man was opgestaan. Ik zag hem dichterbij komen. Het was vroeg in de ochtend. Hij huilde. Tijdens mijn zwangerschap zei hij voortdurend dat hij graag een zoon wilde, dat hij altijd al een zoon had willen hebben. Die zoon had hij nu gekregen en voor het eerst zag ik mijn man huilen.

'Hij is erg wit,' fluisterde hij in mijn oor, 'maar hij is er, onze jongen.'

Als ik een wens zou mogen doen, als er een vriendelijke engel uit de hemel zou neerdalen om een wens van mij te vervullen, dan zou ik vragen of hij de klok vijfenveertig jaar wil terugzet-

ten en onze jongen iets langer van zijn vader wil laten genieten.

Maar engelen heb ik hier nog nooit gezien en wensen worden alleen in sprookjes vervuld. Ruim een jaar na de komst van onze jongen werd mijn man ziek en anderhalf jaar later stierf hij in hetzelfde ziekenhuis als waar hij ooit in zijn beste pak had gehuild.

Op de begrafenis sneeuwde het. Het was februari. Ik droeg een bontjas en drukte de jongen dicht tegen me aan. Hij sliep. Van de begrafenis heeft hij niets meegekregen. Er waren vijfhonderd mensen gekomen, de meeste van het werk van mijn man. 'Hij was erg geliefd,' zei een vrouw in de ruimte waar de rouwdienst werd gehouden. 'Wat vreselijk voor u en het kind.'

Na de uitvaart, die als een onwerkelijke film aan mij voorbijging, ben ik met een taxi naar huis gereden en sloot ik alle gordijnen. Ik wilde niemand zien en door niemand gezien worden.

In het donker gleden de dagen voorbij. Ik sliep nauwelijks en at crackers met kaas en jam. Ik dacht na over mijn leven, ik dacht na over de jongen. Een kind heeft twee ouders nodig, twee bootjes waarin het blij en zorgeloos kan opgroeien. Als een van de bootjes zinkt, hangt alles af van het andere bootje. Dat bootje moet sterk en betrouwbaar zijn, zodat het kind zijn lange reis naar de volwassenheid alsnog kan afleggen.

Wat restte mij anders dan dat bootje te zijn? Ik trok de gordijnen open, nam een douche en zette het kind, dat zes dagen opvallend stil in zijn box had gezeten, op schoot. 'Vanaf vandaag zul je niet meer als onze jongen door het leven gaan, maar als mijn jongen,' zei ik, 'de jongen die zijn mama van haar neiging om te verdwijnen moet afhouden.'

De jongen lachte. Hij had witte melktandjes en blonde krullen. Ik had ook blonde krullen, maar lachen deed ik niet meer.